

BUDA - PESTA

7 Mart st. v.
19 Mart st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havașnr. 1.

Nr. 10.

ANULU XII.

1876.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Popórele Daciei înainte de colonisarea romana.

IV.

Celtii.

Spre vestu-nordulu Europei se ivescu popórele Celtice deja pe la inceputulu erei istorice. — Homeru, (Secl. XI a. Cr.) a carui cunoscintie geografice spre Europ'a nu se estindeau mai departe decâtu pe litoralile mării mediterane și a pontului, — țiene, că d'a supra Thraciei ce cuprindea totu continentulu european, urméza Oceanulu atlanticu, pe a carui vadu se estindu gintile Cimerice. ¹⁾ — Herodotu (Sec. V a. C.) inca nu sciá mai multu de câtu atât'a, că Istrulu curge din tiér'a Celtica tocmai de la Pyrene ²⁾, apoi că tiér'a, ce se chiama Scythi'a (européna), a fostu mai înainte a Cimeriloru ³⁾.

Din aceste date mai vechi se vede apriatu, că Europ'a centrala incependu de la Chersonesulu Cimericu pana in peninsul'a pireneica a fostu impoporata mai antáiu de gintile celtice.

Toti ethnologii mai noi ⁴⁾ convinu intr'

¹⁾ Odys. 11. 15. 16. 19. etc. și Eratostene in Strabo II. 74.

²⁾ Herod. II. 33. Elu numesce Pyrene cetate; credu inse, că numirea de Pyrene are referintia la muntii pireneici, cari stau in concatenatiune cu Alpii, și acestia cu Carpatii.

³⁾ Herod. IV 11. 12.

⁴⁾ Zeuss : Gramatic'a Celtica 1853. Idem : Die

aceea, că Celtii sunt de soiulu indo-europeanu, și că timpulu sosirii loru in Europa cade in er'a ante-istorica. De aceea, nefiindu cunoscuti alti locuitori istorici ai Europei înainte de Celti, acestia cu totu dreptulu se potu considerá de autochthonii acestei parti a pamentului. Acést'a se justifica și prin inaintarea loru mai departe spre occidente, apoi prin remasitiile archeologice, și linguistice.

Concatenarea muntiloru indici cu ramur'a taurica prin Asia mica ⁵⁾ pana la Bosforu, și de aci mai de parte a muntiloru emici, carpatici și alpici pana la Pirenei, a datu pentru migratiunea loru in Europa calea cea mai naturala.

Pe unde in acésta directiune a caletoriei loru se afla primitivele unelte și ornamente de pétra și de bronzu, séu pe unde se mai gasescu pocimpi de lemnu pentru locuintiele d'a supra locuriloru paludinóse, și primele incercári d'a scóte metale din munti și in fine pe la cari popóre din acele regiuni se afla elementele limbei celtice etc. etc. pe acolo sunt și urmele Celtiloru.

Deutschen und die Nachbarstämme 1837. — Diefenbach : Celtica 1857—41. Idem : Origines europae 1857 s. a. — Pelloutier, in ed. Purmann : Aelt. Gesch. der Celten 1784. — Radloff : Neu Unt. der Celten 1822.

⁵⁾ Strabo II. 118.

Din contra, fiindu artea nautica pe timpulu inmigratiunii Celtice spre Europa inca nedesvoltata — celu multu numai d'a puté trece de la o ripa la alt'a pe câte unu fretu séu riu mai angustu — urmele de navigatiune pe marea deschisa sunt d'a se considerá cá proprietate a popóreloru posterióre inmigratiunii Celtice.

Din tóte aceste combinatiuni deducemu, cá prim'a descalecare a Celtiloru din Asia in Europa a fostu peninsul'a thracica. Asiá Lyell in Büchner's *Alter des Menschengeschlechtes*, — Peschel *Völkerkunde* (Leipzig 1874.)

De ací suindu-se spre Istru, unii au apucatu pe d'a supra sinului Adriaticu spre Italia, si mai departe pe d'a supra sinului Liguricu in peninsul'a Pireneica (Gallia si Hispania.) — Altii trecându Istrulu, s'au latitu pe langa Pontu pana in Chersonesulu Cimericu (Crimu)⁶⁾ si pe Dunare in susu pana in Bosnia si Elvetia, apoi pe Rinu in susu pana in Belgia. De ací, mestecati cu ramur'a galica si bretonica, au trecut in peninsulele Albionului (Britania, Scotia, Irlandia.)

Cumca la o ginte venita asiá de departe si estinsa pe unu terenu asiá de imosantu in decursulu atátoru secli necunoscuti istoriei, migratiunea acést'a a trebuitu sè fia sucesiva, si grupata in mai multe turme si trupe, cari au compusu diferite popóre, de si de una si aceea-si origine, totusi acum diferite un'a de alt'a: e o consecintia pré naturala, provenita din indelungarea timpului si departarea spatiului; si dupa ce ele in estinderea loru acést'a se intalnira si strimtorira despre meridie de coloniile gintiloru nautice ale Pheniciloru, Phrygiloru, Eleniloru etc., éra despre nordu de popórele Germane si Scytho-Sarmatice; fluctuatiunile migrative ale loru au trebuitu sè fia diverse si multifarie, incátu Strabo geografulu i afla deja in decursulu periodului postu-herodoticu (secl. V—I. a. Cr.) miscandu-se intr'o directiune retrograda de catra occidente

⁶⁾ Posibilitatea nu e eschisa, cá o parte din Celti sè fi immigratu in Europ'a, prin muntii caucasici intre laculu Caspicu si ponticu, pana au trecut fluviulu Tanais. Dar pentru probabilitatea acestei supozitiuni n'avemu nici unu argumentu, afara de cumva admitemu, cá amazónele de pe la riulu Termidon, cari trecându la Scythi cu acesti'a — dupa Herodotu — au produsu pe Sarmatii dintre Don si Volga, sunt — cá si Alazonii dintre Dnistru si Dnipru — remasitie Celtice. — D. Calimachu in „Revist'a Contimporana“ II. 4. face din Amazone — Dace, éra pe Dacii-Scythi, ceea ce dupa parerea mea e o eróre.

spre oriente pana la Delphi (secl. VI—III.) si d'ací trecuti in Asia mica.

De ací vine, cá astadi sciinti'a ethnica classifica popórele celtice in mai multe grupe, tulpine si rami, a nume: mai antáiu: *Grup'a Gallica* (Vallica, Valahica) prin Italia, peninsul'a pireneica si in parte insulele britanice; a dóu'a *grup'a Cimerica*, incependu de la Crimu pe Dunare in susu si pe Rinu in josu si in parte insulele britanice; a trei'a *grup'a Gallatica* prin Asia mica.

A. *Grup'a Galica* séu *Celtii mediterani*. Acést'a se ramuresce in:

a) *Celtii italici* antichi, precum sunt Aboriginii, Ascanii, Meonii⁷⁾ s. a. cari au strabatutu mai antáiu din partea nordica d'a lungulu Italiei in josu, pana s'au intalnit cu coloniile feniciane si grece, sosite pe apa si latite pe litoral. Din amestecarea si amalgamisarea acestora s'a formatu elementulu italo-latinu;

b) *Celtiberii* prin Spania, cari occuru in mai multe grupe, precum *Celticii* prin Lusitania (Portu-galia), *Galaicii* prin nordu-vestulu Spaniei; *Celtiberii* prin Castilia pana catra fretulu Gadeticu (Gibraltar), cari se considerau de cei mai vechi locuitori ai Iberiei, si cari, dupa traditiunile mitologice, venisera mai antáiu in contactu cu coloniile aventurosului Hercule si Odyseu (2800—2300 a. Cr.), laudandu-se, cá posedu o literatura de siese mii de ani;⁸⁾ in fine *Vasconii* (bascii) prin muntii pireneiloru;

c) *Galii proprie disii* prin Galia, grupati in *aquitani* spre sud-vestu, a caroru limba e mai aprópe de cea Celtiberica⁹⁾ si se ocupau cu metalurgi'a; *galii lugdunensi* in partile nordu-vestice; *galii narbonensi* spre Italia; *galii belgici* spre Rinu;

d) *ramulu britanicu*, sub-impartitu in bretoni, valesi, cimeri, caledoni, iberi etc.

e) *Galii Cisalpini*, cari trecându Alpii din Galia propria disa, au inceputu mai antáiu reactiunea migrativa de catra occidente pe oriente, nevalindu mai antáiu (secl. VI. a. Cr.) peste Italia si (in secl. III.) si peste Thracia pana in Asia mica.)

Tóte aceste popóre celto-galice, fiindu subjugate de Romani, s'au latinisatu in cea mai mare parte a loru, asiá in cátu acum numai prin Britania se mai afla urme de ei, cari inca

⁷⁾ Rottek Weltg. I. 200. — Gatterer hist. U. sinchr: II, 149.

⁸⁾ Strabo III 157—158.

⁹⁾ Strabo IV. 190.

vorbescu două dialecte Celtice, celu gaelicu si celu cimericu.

B. *Grup'a Cimerica*. Din datele mai susu citate ale lui Homeru si Herodotu amu vedutu, că o parte din Celti, trecuti din Thracia peste Istru, s'au latitu pe marginea Pontului pana in Chersonesulu Cimericu (Crimu), in vecinatatea Scythiloru; langa cari au locuitu aprópe de o mîia de ani (1534—634 an. Cr.), marginindu-se unii de altii prin fluviulu Tanais (Don)¹⁰.

Pana candu asiá dara Cimerii nu fura impinsi din tier'a loru d'a supra Pontului prin popórele Scythice despre o parte, éra despre alt'a de catra meridie prin popórele thracice: tóte tierile Europei centrale, incependu de la Tanais spre occidente d'a lungulu Istrului si a Carpatiloru pana la Rinu si la Alpi, unde se intalniau in continuitate cu fratii loru Gallici, au fostu locuite de grup'a Cimerica.

Acésta grupa se manifestá in trei trunchi principali, adeca alu *Cimriloru*, *Boiloru*, si *Pannoniloru*, cu diferite ramuri:

Din *ramulu Cimericu* insemnámu:

a) *Taurii* din peninsul'a taurica (Crimu) numita de la unu picioru de munte — *tauru*, care stá in concatenatiune peste Bosforulu Cimericu cu muntii caucasici, si mijlocitu prin acestia cu caten'a muntiloru taurici din Asia mica;

b) *Celto-Scythii*, pe siesurile d'a supra pontului Euxinu d'a supra Pontului intre Tanais si Tyras (Dnistru), ocupate mai tardiu de Scythi. Scythii, dupa cum vomu vedé mai pe largu la rubric'a acestora, invasionandu (secl. VII a. C.) a supra acestoru Celto-Cimerici, o parte din ei — pe Cimerii domni — i-au prigonitu pana in Asia mica la Synope, éra plebeii parte s'au impinsu indereptu spre occidente, parte cá agricultori s'au supusu de Scythi, intre cari insemnámu pe *Callipidii*, *Allazonii*, *Gelionii*;

c) *Péucinii*, séu *Picenii*, cari locuiau locurile de dincóce de Tyras pana in Istru si Carpati (Romania si Besarabia) incependu de la delt'a Dunarei, numita de la dinsii Peuce, pana in muntii Piceni (Buceci). Acestia erau in cea mai nemijlocita atingere cu Tribalii din Mesia si si din tinuturile banatului Severinu.

La tóte aceste popóre celto-cimere, cari mai tardiu vinu si sub numirea de *Bastarni*,

vomu revení d'a vorbí mai specialu, candu vomu tractá despre Scythi si Thraci.

II) *Ramulu Boii-loru*. Acestia stau in continuitate cu ramulu Cimericu de la oriente, latiti din Carpati pana spre Rinu, specialisati in urmatórele ramuri:

1) *Cotinii*, *Carpaii*, *Teuriscii*, prin Carpatii dintre Galicia si Ungaria de astadi;

2) *Tectosagii* si *Volcii*, prin Moravia de adi;

3) *Boii* cu *Retii*, *Vindelicii* si *Noricii* (Strabo IV 206) prin Boemia, Austria, Bavaria si Tirolu etc.;

4) *Turgonii* si *Helvetii*, prin Baden si Württemberg, pana in Elvetia de adi si a.

III) *Ramulu panonicu*. Intre acestia occuru cele mai insemnate numiri speciale:

1) *Tauriscii*. prin Stiria;

2) *Carni*. prin Carniolia;

3) *Araviscii*. prin Ungaria occidentala;

4) *Latovicii*. prin Croatia;

5) *Scordiscii*. prin Slavonia si Bosnia pana la muntele Scordosu, de unde si-tragu mumele;

6) *Trivalii*. prin Mesia pe ripele Dunarei.

La acestia se mai potu adnectá si unele remasitie celto-ilirice, si tracice precum *Japodii*,¹¹ cu cari ne vomu intelní la tractarea thraciloru.

Intréga grup'a Cimerica. care — dupa cum amu observatu — de la peninsul'a taurica séu cimerica d'alungulu catenei muntiloru ce taia Europa in două, s'au estinsu spre nordu-vestulu Europei, pana au trecut si in Bretonia, unde s'au intalnit cu Celtii galici (de aceea acolo si astadi două dialecte celtice, celu gaelicu si cimericu), ba chiar si pana in Dania (care s'a numitu si Chersonesulu Cimericu, de unde Cimbrici germanisati au pornitu cu teutonii spre sudulu Europei, ciocnindu-se cu Romanii) — intréga acést'a grupa Cimerica s'a contopitu in elementele, ce au nevalitu mai tardiu peste ele, si a nume in slavi si in germani. De aci vine, că slavii si germanii au luat nu numai fórté multe elemente din limbele celtice, mai cu séma numirile de locuri, munti, ape etc. dara au primitu si insusirea flectibilitáti limbei loru.

Aceste impregiurári au sedusu apoi pe linguistii slavi si germani, precum Schaffarik, Grimm etc., de a rivalisá intre sine despre autochtoni'a elementului slavicu si germanu in

¹⁰) Herod. IV. 7 si Rotteck allg. Weltg. I. 2. 11 § 2.

¹¹) Urme de Celti prin Thraci'a se potu vedé la Strabo 207. 287. 296—298, 301—313.

partile Scythiei si a Daciei, ceea ce — dupa cum vom vedé la reasumarea si conclusiunea elaboratului nostru — e cu totul falsu.

C. *Grup'a Gallatica.* Dupa ce popórele cimerece se strimforira de catra ostu-nordu prin gintile Scytho-Sarmatice si Germane, mai alesu dupa scoborirea Marcomaniloru si Cimbro-Teutoniloru de la marea germanica spre popórele celto-boice, aceste impinse asiá trecura Rinulu, Dunarea si Alpii, pana in Gallia, éra de acolo cu acestia peste fretulu gallicu in peninsulele britanice, unde se afla remasitie gallice, belgice si cimerece pana in diu'a de astadi, — parte scoborira a supra Italiei tocmai la inceputulu desvoltării puterii romane, pe care numai gâscele capitolului impreunate cu virtutea civica cea curata a poporului republicanu romanu, o scapà de sugrumarea barbarismului gallicu; aceste popore gallice, dupa ce simtira man'a cea puternica romana, apucara pe Istru, si d'ací prin Thracia in josu, pana in Grecia la tesaurii oraclului Delphicu. De aci reinfranti trecura in Asia mica, unde urmele loru astadi mai esistu numai in unele numiri locale, precum: Galli-polii, Gallatia, Gallileia, Gallata, Gallo-grecia etc.

Acestia au facutu grup'a mai nou numita cea Gallatica; contopita in elementele popóreloru din Asia mica.

Din acestu conspectu sumariu alu popóreloru celto-galice si cimerece se vede, cà numirea de Celti a avutu unu intielesu colectivu alu primiloru locuitori, ce au impoporatu Europa dupa er'a diluviana, latiti din partile muntóse ale Indiei, unde genulu umanu a fostu pe acele locuri inalte mai feritu de cutropirea evenimentelor diluviale si de esundàrile periodului ultimu de ghiacia in nordulu continentalu. Se vede mai incolo, cà aceste popóre si-au pastratu afara de numirea colectiva de Celti, pe care ethimologii o deducu de la cuvintulu Kelta, romanesce délta, mai multe alte numiri speciale de la locurile primitive si dupa departarea loru de la acele. Asiá numirea de Cimeri de la Cimeria (Crimu) o mai tienura si dupa trecerea loru in Britania, Dania etc. — Numirea de Boii a fostu intre ei latita afara de locuinti'a loru prin Boemia si Rhetia, Vindelitia si Noricu, apoi prin Galia trans- si Cisalpina, ma chiar si in migratiunea retrograda a loru spre Thracia etc. ¹²⁾

¹²⁾ Noi cutezàmu a afirmá, cà nu e neprobabilu, precum cà ethimologi'a numelui de boieriu (nobilu) se reduce la popórele celto-boice, trecèndu de la acele la slavi si la daco-romani.

Dara mai tare a fostu latita intre ei numele de Galu, si Valu, de unde apoi: Valesu, Velsu, Valonu, Falonu, Valh, Valah, Valachu, Vlachu, Vels, ce se sustinura si dupa latinisarea loru, atribuindu-se apoi acésta numire din partea germaniloru si slaviloru la tóte popórele pe atunci straine de ei, adeca la popórele latine. ¹³⁾

Asiá Tauriscii de la muntele tauru au datu numirea la Chersonesulu tauricu, si de acolo latindu-se ei prin Europa i aflàmu cu acestu nume in multe locuri d'a lungulu muntiloru Europei medie pana in Stiria etc.

Se vede mai departe, si aceea, cà ei strimtorindu-se de catra nordu de germani, de catra ostu de sarmato-slavi, de catra meridie de elementele thracice si italice, s'au contopitu in aceste, remanendu d'abiá in estremulu occidente unele remasite cari si-mai pastréza ceva din limba pana astadi prin Vales, Vria, insul'a Manu etc.

In fine considerandu, cà Dacia li-a statu in cale atâtu descalecàrii loru mai antâiu din partea Thraciei, câtu si a impingerii loru din partile cele d'a supra Pontului prin Scytho-Sarmati spre occidente, resulta consecinti'a naturala, cà primii locuitori ai Daciei au fostu popórele celtice. Acést'a se constatéza nu numai prin urmele celto-archeologice, de cari e plina Dacia, si prin numirile cele mai antice ale locuriloru pastrate pana astadi, ¹⁴⁾ dara si din unele date istorice, din cari se vede, cà si dupa ocuparea acestoru locuri prin daco-geți, unele popóre celtice, precum Bastarnii, Peucinii, Tribalii, Cesto-bocii (Celto-boii?), Anartii, Teuriscii (tauriscii) etc. ¹⁵⁾ vinu adese ori in contactu cu aceia.

Multe datine pastrate pana astadi la locuitorii Daciei vechi au trecut de la Celti la Daci, si de la acestia la coloniile romane, apoi de la acestia la slavii meridionali. ¹⁶⁾

Cumca elementele celtice au avutu inriurintia indirecta a supra caracterului nationalu si a supra limbei daco-romane e consecinti'a nu numai a descendintiei loru de la romani, a caroru embriu se reduce la elementele primitive

¹³⁾ Despre acést'a vedi disertatiunea cea diligenta a dlui S. Mangiuca in „Albin'a“ 1866, inpendu de la Nr 83.

¹⁴⁾ Vedi: Akner, Müller, Mokesch, Ioanu Maiorescu, Boliacu etc.

¹⁵⁾ Ptolomeu Geogr. LIII c. 8.

¹⁶⁾ Din respectulu datineloru salutàmu scrutàrile cele diligente ale Dlui Dr. Marienescu; i tragemu inse atentiunea a le compará si cu datinele Celtice.

aleitalo-celtiloru : dara si a contactului lor dupa descalecarea in Dacia cu popóarele aflate aci, precum vomu vedé mai bine dupa ce le vomu luá si pe aceste la o revista fugitiva.¹⁷⁾

(Va urmá)

Oh! lasa-me!

Oh! lasa-me in pace,
Ce vini in calea mea!
Sè patimescu ti-place,
Sè vestediescu asié?

Candu vedi c'a ta privire
Asiá m'a farmecatu

Oh! déca n'ai tu mila
De bietu sufletulu meu;
Aibi celu putinu dar frica
De naltulu Dumnedieu!

Catinca.

Caletoría de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Urmare.)

Acestu dythirambu alu glontiului de tunu fu intimpinatu de „hurrah“ entusiastice si de goliri de punch.

Inse cestiunea trebuiá sè se desbata se-

Buffet

fostulu ministru-presiedinte alu Franciei.

Mi-spuni cà fericire
Eu n'am de asteptatu.

Tu ridi d'a mea durere,
Si vini sè o maresci;
In locu de mangaiere,
Mereu me mai ranesci.

¹⁷⁾ Avemu de a indreptá urmatóarele erori de decopiare: pag. 75 la nota nr. 26 pune not'a 31, la 27 Herod. VII 111, — la 28 pune not'a 26 si 27 cu Her. I. 94, — la 29 pune not'a 28, — la 30 not'a 29, la 31 not'a 30, — pag. 76 in locu de preotii biseni, preotii besi, pag. 86 colum'a 2, punctulu 2, in locu de eramica, iranica.

Audiffret-Paschier

fostulu presiedinte alu adunării nationale francese.

riosu. Problem'a erá acést'a : a dá glontiului o repediune initiala de 12,000 yardi.

Unu membru alu comisiunii, generalulu Morgan, care in batalia a fostu membru alu comitetului observatoriu, fu inviatu d'a descrie repediunile cele mai mari obtinute pan' acuma.

Si dinsulu spuse, cà Columbiadulu (ast-felu au numitu americanii tunurile de cele mai vaste calibre) lui Rodman, cu care s'a facutu incercare la fortulu Hamilton, langa New-York, a aruncatu unu glontiu de jumetate de tonna la o departare de siese mile marine, si inca cu o iutime de 800 yardi in o secunda, — unu

resultatu acést'a, de care Armstrong si Palliser in Anglia nici odata n'au obtinutu.

Acést'a erá cea mai mare repediune obtinuta pan'acuma!

Dar acést'a trebuiá multiplicata de cincispre-diece ori. Despre ast'a inse mai tardiu: la cestiunea pravului (erbei) de pusca!

Acuma atentiunea trebuiá sè se indrepte la marimea glontiului.

Presiedintele Barbicane voiá cá glontiulu sè se faca atâtu de mare, încátu acel'a sè atraga atentiunea nu numai a locuitorilor din luna (de cumva sunt de aceia,) dar inca si de pe pamentu sè se póta urmari cu ochiulu liberu, — de si nu intréga caletorí'a, dar celu putínu partea din urma a acesteia, candu adeca va sosi in luna.

Cu perfectiunea de acuma a tuburilor optice, avendu deja telescopi, cari de 6000 de ori marescu obiectele, suntemu in stare a aduce lun'a la o departare de siese-spre-diece mile mici, adeca o vedemu asiá marita, ca si candu s'ar aflá numai la atâta departare.

E bine, la o astu-felu de departare, unu obiectu cu diametru de siese-dieci de urme se póte fórte bine vedé si studiá.

Inse unu diametru de siese-dieci de urme ar fi pré mare. Dar este unu mijlocu de ajutorare. Telescopulu se va asiediá pe pisculu unui munte fórte innaltu; astu-felu desimea aerului pamentescu neimpedecandu strabaterea luminii lunei, aceea va aparé multu mai luminósa, si prin urmare si unu obiectu multu mai micu va fi vizibilu pe suprafati'a ei.

Prin acést'a, cu acel'a-si telescopu s'ar puté face o marire de 48 de míi de ori, va sè dica, lun'a s'ar puté aduce la o departare de cincii mile, candu obiectele nu trebuie sè aiba decátu numai unu diametru de 9 urme, cá ele sè se póta vedé destulu de bine.

— Glontiulu nostru dara va fi de 9 urme. Unu glontiu cu diametru de 9 urme! Lucru ne mai pomenitu, de si putemu cetí de multe glóntie grele. La asediulu Constantinopolei (1543) Mahomet II a intrebuintiatu pentru derimarea zidurilor glóntie de 1900 de pundi. Ér in Malta, pe fortulu St. Elm, a fostu unu tunu radialu, care scotea glóntie de 2500 de pundi spre turcii atacatori, cari facura asediulu. In sfrsítu sub Ludovicu XI unu tréscu a asvêrlitu o bomba, de si numai de 500 de pundi, dar de pe paretii Bastillei pana la Charonton. Colombiadele din Armstrong si Rodman inca asvêrle bombe numai de 500 de pundi séu de jumetate de tonna; inse

déca greutatea e mai putína, cu atâtu mai mare este departarea. Noi inse, cu ajutoriulu inaintării sciintiei, vomu indieci greutatea glóntieloru lui Mahomet si din Malta, si totu-odata si iutiél'a celora din Armstrong.

Tóte aceste le-a disu Barbicane, carele — precum se vede — cunoscea atâtu de bine istori'a tunurilor, cá si teori'a si mecanismulu lor.

Se 'ntielege, cá ar fi fostu cu neputintia a versá massivu unu glontiu cu diametru de 9 urme, din caus'a greutatei sale gigantice; ace-l'a trebuiá sè se faca desiertu. Inse mai antâiu erá sè se decida materi'a si grosimea paretiloru sei.

Conformu proportiunii totu-de-una intrebuintiate, paretii unei bombe cu diametru de 9 urme, trebuiau sè aiba o grosime de dóue urme. Inse si asiá ar fi fórte greu. Va fi destulu a dá paretiloru sei numai atâta grosime, cá sè póta resiste apesării gazului.

Deci urméza întrebarea: câtu de grosu are sè fia paretile unui glontiu de feru de marimea data, déca acel'a nu póte sè fia mai greu decátu 20,000 pundi?

Maston, matematiculu iute si istetiu calculatoriu alu comisiunii, in decursu de câte-va minute a constatat, cá in astfelu de conditiuni ar puté sè fia numai de dóue linie grosi.

Si acésta grosime ar fi pré slaba, spre a puté resiste apesării grozave a pravului de pusca.

Asiá dara trebuie sè se aléga altu metalu, mai usioru, nu ferulu.

Aram'a inca e fórte grea. Barbicane a propusu aluminiulu, acestu metalu de nou descoperitu, care e albu cá argintulu, neschimbaciosu cá aurulu, vênjosu ca ferulu, versatoriu cá aram'a si usioru cá sticl'a. La inceptu erá fórte scumpu; atunce unu pondu constá câte 1500 franci; apoi scadiù la 150 de franci. Acuma se póte capetá cu 9 dollari, adeca cu 48 franci si 75 centime.

Socii lui si-esprimara temerea, cá si asiá va fi pré scumpu; càci numai materialulu, dóue dieci de míi de pundi, va constá aprópe la unu milionu de franci. De unde voru avé ei atátia bani numai pentru materialulu glontiu-lui? candu afara de acel'a câte si ce felu de spese mai sunt?

Barbicane inse surise, si dise:

— Nu ve ingrigiti de acést'a! Miliónele numai câtu voru buí in mijloculu nostru!

(Va urmá.)

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare)

La alu treile pocalu Recitianu chiamà la o parte pe stapanulu casei, si i dise:

— Iérta-me, frate, o mica rugare!

— Ce?

— Déca tu vei fi deputatu, indata vei ajunge omu cu iniuriere pe la domniî cei mari.

— Si-apoi?

— Te rogu, sè vorbesci cu episcopulu nostru, sè me numésca asesoriu consistorialu.

— Bucurosu, frate.

Eusebiu Punteanu se uitá cu cód'a ochiului la acésta conversatiune, si cam sciindu despre ce putu fi vorb'a, la alu cincile pocalu dinsulu chiamà la o parte pe Stefanu:

— O rugare . . .

— Ce vrei sè fii? — lu-intreupse Stefanu ridiendu.

— Nu vreu nici o inaintare, nici o recompensa, pentru cá voiú votá cu tine. Dar fii bunu, déca te vei íntelní cu episcopulu colo susu la dieta, spune-i sè-mi deie si mie unu brâu rosíu!

— Si trei, frate, — dise Stefanu ridiendu.

Mic'a societate se affá deja bine dispusa, candu intrá protopopulu Semproniu Plopescu.

Toti lu-salutara cu bucuría, si Stefanu lu-imbíá cu unu pocalu de rachía.

Acel'a nu-lu refusá. Luà pocalulu in mana, inse mai nainte de a bé, se folosi de ocaziune spre a rostí unu toastu imosantu, in care descrie istori'a Romaniloru, incependu de la fondarea Romei si pana 'n diu'a de adi, pronunsiandu dupa olalta vr'o cincí-dieci si patru de nume de mari belliduci, diplomati, barbati de statu, si jurisprudinti, si incheiá catalogulu cu „amiculu nostru Stefanu Zimbranu, fal'a natiunii romane, pe care ni l'a datu Dumnedieu spre mangaere.“

Entusiasmulu, care urmá acestoru cuvinte, fu mare. Cei presinti strinsera toti man'a lui Stefanu; ma unulu intr'atât'a se insufletí, încátu lu-si sarutá. Ceialalti vediendu acést'a, voira sè urmeze si dînsii esemplulu, — inse Stefanu bagêndu de séma, cá ce atentatu onorificu i se pregatesce, sari iute din mijloculu loru, si alergá in odai'a vecina, spunendu, cá are sè li aduca de acolo rachía.

Sositu acolo, elu mai antâiu si-periá hainele cam nelautite, si-sterse fati'a cam unsa, ambele aceste resultatulu insufletirii amiciloru sei buni, si-apoi se duse la oglinda, cá sè-si mai reguleze si perulu destulu de spêrlitu.

Inse abiá statú acolo câte-va secunde, usi'a se deschise si intrá parintele protopopu Semproniu Plopescu.

— Indata o ducu, fiti pe pace! — i dise Stefanu, gandindu, cá santí'a sa ne mai putendu sè astepte aducerea rachíei, vini sè védia de ea.

Inse parintele protopopu respunse:

— N'am vinitu pentru rachía. Din contra, te rogu sè binevoiesci a mai remanê putintelu aice!

— Pentru ce?

— Am sè-ti comunicu ceva.

— Secretu?

— Numai intr'atât'a, încátu nu privesce pe altii, ci numai pe mine.

— È bine, vorbesce!

— Te rogu de unu serviciu.

— Si acel'a?

— Am in Pesta unu frate, care studiéza la universitate. Scíi bine, cá tat'a nu ni-a lasatu vr'o avere mare. Eu dara, de si lu-ajutoru, totusi nu-i potu tramine atât'a, cátu i-ar trebú lui, cá sè póta traí.

— Apoi elu nu-si cástiga nimica? Candu studiám eu la Pesta, lucrámu mai toti pe la advocati, si ni cástigámu o subsistintia modesta, dar de ajunsu.

— S'au schimbatu vremile acele, frate. Mai de multu tinerimea nóstra pretotu-indentene traíá din lucrulu seu, si erá fericitu tinerulu, care se putea bucurá de câte unu stipendiu de 80—100 fl. Astadi inse lucrulu pare cá a esitu din moda; ér stipendiile, de si s'au inmultitu si urcatu, totusi nu ajungu. Frate-meu nu are stipendiu . . .

— Va sè dica, sè-i dau eu?

— Ce vorbe, frate! De unde asiú puté sè am eu curagiulu a te incomodá cu asiá ceva?!

— Ce vrei dara?

— Te rogu, cá déca vei merge susu la Pesta cá deputatu, sè primesci pe tinerulu acést'a in casa la tine, sè-i dai cvartiru si vipfu, si-apoi sè-lu intrebuintiezi de ajutoriu in lucrurile tale. Ast'a nu-ti va constá asiá multu. Pentru elu nici nu va trebú sè iei cvartiru mai mare, nici sè spesesci mai multu pentru viptu.

— Nu-mi pasa. Me'nvoiescu. Lu-voiu primí cu bucuría.

— Ti-multiamescu.

— Haidamu dara in odai'a cealalta, cáci amicii nostri ne voru asteptá cu sete.

— Déca nu pe noi, celu putinu sticl'a cu rachía, — observá parintele Plopescu ridiendu, si — dóra fara vointi'a sa — esprimandu pré fidelu adeverulu.

Ei trecura éراس in odai'a cealalta, unde ceialalti i asteptau cu paciintia incordata.

Cimbrudanu i intimpiná, aredicandu catra ei buteli'a de rachía desiérta, si dicêndu in gluma:

— Desiertatiunea desiertatiuniloru!

— Nu ve spariati! — respunse Stefanu, — éta v'aducu un'a plina!

Cimbrudanu apucá buteli'a plina de rachía, umplú iute tóte pocalele; éra parintele Plopescu, cá nu cumva cine-va sè-lu intréca, luà indata in mana unu pocalu, si dise urmátoriulu toastu:

— Ridicu pocalulu meu intru sanetatea scumpului, iubitului si adoratului nostru candidat de deputatu!

— Sè traiésca! — strigara toti de odata.

In momentul acést'a intrá Bumbescu.

La vederea lui, Stefanu abiá si-putú ascunde unu zimbetu, si si-dise:

— Dar óre acést'a ce va cere de la mine?!

Bumbescu zarindu o societate asiá numerósa, si deja atátu de bine dispusa, pare cá nu se bucurá de felu, cá si candu ar fi doritu sè gasésca a casa numai pe Stefanu singuru.

Societatea inse nu observá acést'a. Vediendu-lu, toti lu-intimpinara cu strigate de entusiasm; éra Cimbrudanu luandu in mana unu pocalu plinu, se apropiá de elu, si dandu-i-lu in mana, i dise:

— Bine ai vinitu!

Bumbescu bagându de séma, că aice trebue sè beie, de cumva nu voiesce sè fia stropitu cu rachia, prinse pocalulu si lu-goli.

— Dar ce e nou? — lu-intrebà Stefanu.

— Nimica, afara de cele vechi. Alegerea ta e sigura. Poporul te adóra. Mai alesu ungunii sunt fòrte entusiasmati pentru tine.

— Me bucuru! — respunse Stefanu cu nepasare.

— Intr'aceea eu am vinitu la tine sè-ti imparitiescu ceva.

— Stau la dispositiunea ta. Aice, séu sè ne retragemu in odaia laterală?

— Ceea ce ti-voiu spune, nu va interessá pe domnia acestia.

— Asia dara haidamu!

Si dinsii esira in odaia laterală.

Acolo Bumbescu incepù:

— Frate Stefane, am o rogare. Scii pré bine, că am unu nepotu susu la Pesta, care a invetiatu stenografi'a. Te rogu esoperéza, déca vei merge la Pesta, cá dinsulu sè fia aplicatu cá stenografu la dieta.

— Incátu voiu puté folosí in privintia ast'a, bucurosu!

— Multiamu!

Si dupa aceste ei se rentórsera la amicii lor, cari si-petreceau fòrte bine, si cari se mai sporira cu unulu, unu tineru avocatulu dintr'unu orasiu de provincia, Aureliu Pompilescu.

Stefanu lu-salutá cu cea mai intima bucuria, elu inse i respunse cu recéla, ceea ce facu a supra lui o impressiune neplacuta.

Ceialalti nu observara acést'a, căci pe atunce deja multe pocale se desiertasera.

Cu tóte aceste Stefanu se sili a primí pe amicululu seu cătu mai afabilu, căci nu-lu vediuse de multu si i erá unu prietenu intimu.

In urma apoi si acel'a, par'că uitá seriositatea sa din inceputu si intre glumele amiciloru sei imbracă o fatia mai vesela.

Parintele protopopu Semproniu Plopescu, care numai atunce erá deplinu fericitu candu putea sè pronuncie vr'unu toastu, nu putù remané multu timpu in linisce, ci folosindu-se de entusiasmulu generalu si-inchiná, pocalulu — dóra a cincispre-diecea óra — intru sanetatea lui Stefanu, „carele prin candidatur'a sa a datu proba de cea mai innalta intielectiune politica.“

Tóte pocalele fure ciocnite, numai unulu remase pe mésa. Aureliu Pompilescu nu beù.

— Eu, fratiloru, — incepù elu, — inca dorescu, cá amicululu nostru Zimbranu sè traiésca intru multi ani. Inse nu in calitatea sa de candidatulu de deputatu, ci cá omu, cá amicu alu nostru. In conditiunea din urma, elu merita stim'a si iubirea nóstra; inse cá si candidatu de deputatu, in form'a si cu program'a sciuta, dinsulu nu póte sè mai aiba iubirea si stim'a unui Romanu. De aceea eu nu beu pentru sanetatea lui!

Aceste cuvinte produsera unu efectu mare. Amicii ceialalti ai lui Stefanu toti erupsera indata in niste atacuri din cele mai strasnice, si erau p'áci sè-lu tóce in capu, de cumva Stefanu nu-i rugá sè incete, si sè-lu asculte in tacerea cea mai mare.

— Puteti sbierá cătu de tare, — continuá Pompilescu, — nu me temu de strigatele vóstre. Voi sunteti niste ómeni, cari n'aveti decâtu gur'a vóstra. As-

t'a vi e tóta sciinti'a si vitej'a. Dar apoi nu posedeti curagiulu opiniunii vóstre. Astadi strigati in gura larga, si déca ve sparia cine-va, mane ve pituliti cá niste poltroni. Mi-i gele numai de fratele Stefanu, carele nu e inca de totu corruptu, că este incungiu ratu de astu-felu de fiintie ticalóse.

Cimbrudanul crisi din dinti si voi sè sara spre Pompilescu sè-lu lovésca, inse Bumbescu lu-impedecá, dicéndu:

— Lasati-lu sè incheie, căci apoi vomu face noi socotéla cu elu!

— Nu-mi pasa de amenintiarea vóstre!

— Las' că vei vedé, — reflectá Cimbrudanul.

Preotii steteau in linisce, éra parintele protopopu si-cautá peleri'a, si vésca iute pe usia afara.

— Dar cum ai curagiulu sè ne ataci asiá? — intrebá Bumbescu.

— Pentru că eu stau pe terenulu onórei, éra voi pe alu coruptiunii. Sunteti niste cameleoni politici, cari de frica si pentru interese materiale ve schimbati principiile, cá ómenii de omenia hainele. Ve atacu, pentru că ati tēritu cu voi si pe amicululu meu Stefanu Zimbranu. Sunteti niste infami.

La aceste vorbe Bumbescu si-perdù liniscea fortiata. Apucá unu scaunu si voi sè tóce in capu pe Pompilescu.

Inse acést'a i apucá man'a, si cu o miscare istetia i suci scaunulu, si prindiendu-lu de guleru lu-trēnti spre usia.

Preotii vediendu scen'a acést'a, o luara la fuga, éra Cimbrudanul se escusá, că are ceva lucru urgentu, si se duse si elu.

Bumbescu sosindu la usia, se puse in positura; si intorcéndu-se catra Pompilescu, i dise:

— Insult'a ast'a numai prin sange se póte spelá. Voiu tramite secundantii mei acusi.

— I-ai tramite, de cumva n'ai fi atátu de lasiu.

Inse Bumbescu se prefacù, că nu mai aude cuvintele aceste ale lui Pompilescu, ci se duse p'áci 'ncolo, uitandu-si in odaia si peleri'a.

Departandu-se ei, Aureliu adressá lui Stefanu urmatóriele cuvinte:

— Éta prietennii tei! Amicii cei buni! Feresce-te de ei si de svaturile lor pana ce inca nu e tardiu! Rentórce-te de pe calea gresita, pe care ai apucatu; séu vei avé si tu dispretiulu meu si alu tuturor Romaniloru adeverati!

Si dupa aceste vorbe elu si-luá peleri'a si se departá, lasandu pe Stefanu sub impressiunea unei iritatiuni din cele mai cutrieratórie.

X.

Amenintiarea cavaleresca.

Istori'a nóstra se continua la cas'a baronului Héthalmu.

Éra séra. Societatea, la care presidiase baronulu in serat'a baronului Bérczfalvy, se affá tóta adunata, afara de tinerii de acolo. In loculu lor inse vinira altii, principalii capi ai cortesiloru, dimpreuna cu fostulu deputatu Camelonu Tufariu.

Conversatiunea firesce curgea despre miscările electorale, căci in timpuri de aceste la noi tóte cestiunile stagnéza, si nimene nu vorbesce decâtu numai despre alegeri.

Dintre tóte cercurile electorale din comitatu

cerculu Pruneni fu, de care se ocupau cu interessulu celu mai viu si onorabili membrii ai acestei societăți alese.

Dinsii, de si Zimbranu a primitu candidatur'a chiar si in contra lui Albinescu, totusi nu erau siguri de triumfulu causei loru, si se temeau, că poporalitatea cea mare a acestuia va fi in stare a refrange tóte opintirile loru de coruptiune.

Deci ori si cum, dar ei trebuiau să faca pe Albinescu a renunția.

Dar cum?

Mijloculu care li-a parutu celu mai potrivit, candidarea in contra lui a fiitorului seu ginere, n'a produsu rezultatulu speratu.

Elu a remasu neclatitu. A declaratu a stá si fatia de fiitorulu seu ginere totu sub vechiulu seu stindardu.

Elu pare a fi unu omu, care nu are nici anima capabila de emotiune, — nici minte pentru coruptiune,

Si elu totusi trebuia să repasiésca, de óra-ce la din contra caus'a se aflá in pericolulu celu mai mare.

Inse cu ce sè-lu silésca a repasi? Cu ce sè mai incerce a realisá acésta dorintia a loru?

Éta întrebarea ce si membrii acestei pré onorabile societăți si-o pusera mai de multe ori, fara să póta gasi respunsulu doritu.

Conversandu ei astu-felu, intre altele Ugorkafay povesti, că dinsulu alalta séra a vediutu dimpreuna cu prietenulu seu Semmiházy, esíndu Aurora dimpreuna cu Zimbranu din locuinti'a acestuia.

Acésta impartesire picanta produse felu de felu de observatiuni piscatorié si satire muscatorié la adress'a bieteí Aurore.

— Dar dta glumesci, — dise baronulu-presiedinte, — dóra n'ai vediutu bine.

— Cum sè glumescu! — respunse Ugorkafay, — am vediutu fórté bine. Vorbésca si fratele Semmiházy si me demintiésca, déca nu graiescu adeveru.

— Asiá e cum disesi, — aprobá Semmiházy. Am vediutu si eu, cum a esítu amendoi din locuinti'a lui.

— Curiosu! — murmurá baronulu zimbindu.

— Cine ar fi crediutu ast'a despre Auror'a Albinescu! — dise érași baronulu totu zimbindu.

— Nici eu n'asiu fi crediutu, — aprobá Pörös Gábor, carele cá democratulu ce pretindea a fi, aprobá cu placere parerea unui aristocratulu.

— Eu nu me incredu nici intr'o femeia, — reflectá Semmiházy, — de multu a disu Shakespeare, că tóte sunt amagitórie cá valurile.

— Inse Aurora pare a unu modelu de virtute femeiesca, — dise Ugorkafay. Eu asiu fi juratu pentru acést'a.

— Juramintele tale n'au mare pondu, — reflectá Pörös, — tu esti gata a jurá pentru ori si ce.

— Oh! oh! — protestá Ugorkafay. Nici odata n'am juratu falsu.

— Nici eu n'am disu, — respunse Pörös. Am voitu numai sè accentuezu atát'a, că tu pentru ori si ce nimicuri esti in stare a jurá.

— Dar nu luati lucrulu asiá seriosu, — se grabi baronulu-presiedinte a-i impacá. Tóta tréb'a e numai o aventura picanta. Apoi in urm'a urmeloru, Auror'a e mirés'a lui Stefanu!

— Apoi tocmai pentru că este mirésa, — dise Semmiházy, — ar trebui sè se pórté cu mai multa demnitate de starea ei.

— Mirésa? — observá o voce nóua, a lui Cameleonu Tufariu. Ve amagiti, fratiloru! Auror'a nu mai este mirésa. Séu celu puțin, ea nu este acuma mirés'a lui Zimbranu.

— Nu—u—u? — întrebara toti cu mirare.

— Nu dieu! — repeti Cameleonu, — dar n'ati auditu voi inca acést'a istoria?

— Nu, — respunsera vr'o doi.

— Me miru, căci totu orasiulu o vorbesce.

— E bine, spune-ni dar ce s'a intemplat? — întreba baronulu.

— Numai atát'a, — reluá Cameleonu vorb'a, — că Albinescu, dupa ce a aflatu, că Zimbranu a primitu candidatur'a si in contra lui, i-a retramisu anelulu de logodire.

Acésta impartesire inspaimantá pe toti, căci ea anuncia unu pericolu mai nou pentru reesitulu causei loru. Déca Albinescu a retramisu lui Zimbranu anelulu de logodire, prin acést'a a ruptu legatur'a de inrudire intre dinsii; prin urmare, cu atátu mai puțin va repasi.

Candu desperatiunea ajunsse asiá dicéndu la culme, unu individu care pan'ací nu vorbise nici unu cuventu, corespundintele diuaristicu, domnulu Árpád luá si elu cuventulu si dise cu voce solemna:

— Si eu am óre-cari informatiuni despre acésta afacere. Inse aceste mi-spunu, că cestiunea n'a ajunsu inca tocmai in stadiulu in care ni-o infatisiá amiculu nostru Cameleonu.

— Nu? — întrebara unii, resuflandu mai usioru.

— Nu, — repeti Árpád. Ce e dreptu, Albinescu a decisu sè faca acést'a, inse inca nu si-a executatu vointi'a.

Acésta mai inspirá curagiu in cei de fatia.

— Asiá dara, — incepù Pörös, — caus'a nóstra nu e inca de totu perduta.

— Nu, nu, — dise baronulu-presiedinte.

— Se póte, că tu esti mai bine informatu, — dise Cameleonu cu vocea ambitiunii ofensate, — eu inse asiá scíu, că Albinescu a si facutu ceea ce a voitu si inca tocmai astadi.

Si cei de fatia érași si-perdura speranti'a.

Inse Árpád reluá vorb'a:

— Apoi chiar sè fia asiá, noi mai avemu unu mijlocu, cá sè silimu pe Albinescu la renunciare.

— Ce mijlocu? — întreba Semmiházy cu mirare mestecata cu bucuria.

Árpád aruncá o privire de triumfu a supra societății in care se aflá, par că ar fi voitu sè dica: „Ce folositi voi fara mintea si intieleptiunea mea!”

Apoi dupa o pauza scurta incepù, fiindu ascultatulu de toti cu cea mai incordata atentiune:

— Tocmai acuma ati povestitu, că ati vediutu pe Aurora Albinescu esíndu de la Zimbranu dimpreuna cu acést'a.

— Da, da, — aprobá Ugorkafay.

— Éta dara arm'a cea mai buna, — continuá Árpád, — ce o putemu întrebuintiá in contra lui Albinescu.

(Va urmá.)

S A L O N U :

Calindarul septemanei.

Duminec'a 3-a din postu, Evang. Marcu Cap. 8, st. 35—38.

Dumin.	7 19 S. S. Ierom. Vasil., Ephrem, Eug. si altii
Luni	8 20 Par. Theophilact. Episc. Nicomidei
Marti	9 21 + S. S. 40 de martiri din Sevastia.
Mercuri	10 22 Sf. Mart. Codrat.
Joi	11 23 Par. Sofroniu patr. Ierusalimului.
Vineri	12 24 Cuv. Par. Teophanu marturisorului.
Samb.	13 25 Aduc. riliq. St. Nichiforu arch. Const.

Unu concertu si balu romanescu in Clusiu.

Concertulu arangiatu de membri societății de lectura „Julia“ a junimei romane universitare din Clusiu, tinutu la 27 fauru a. c. st. n. insotitu cu petrecere de jocu, a fostu foarte animatu; elu offeri publicului participatoriu unulu din cele mai placute momente de distragere.

Corón'a petrecerii o fece, cá cu ori ce ocaziune de atare natura, joculu nationalu „Calusieriulu“, care fu intimpinatu cu vii aplause chiar si din partea strainiloru cari inca onorara cu presinti'a, in frumosielu numeru, acelu concertu.

Din departare mai mare ne onorara cu presinti'a amabilele domnișóre: L. Filipu si E. Manu din Tergulu-Muresiului, mai multe familie romane din giuru si cele din locu.

Deosebitu a atrasu atentiunea romana dómna Maria Ilesiu nasc. Sándor, care de si de origine magiara, totusi aretá unu viu interesu facia de totu ce e romanu, ba cu adeveratu simtiu romanu refrangea imputările, ce le faceau unii dintre fratii magiari presenti la concertu, Romaniloru.

Societatea, petrunsa de simtiemintele cele mai curatu nationale, nu pôte a nu esprimá multiamit'a cea mai caldúrsa onoratului publicu romanu atátu din locu, cátu si din giuru, care cu ori ce ocaziune a spriginitu-o si o sprigineste in intreprinderile sale cu tota caldur'a.

Stimabilele dame romane cari ne onorara cu presinti'a, aretara deosebitu interesu facia de joculu nationalu „Calusieriulu“, consultandu-se cá pentru venitoriu sè se faca 12 parchi de vestminte nationale calusieresci pentru societate, cá sè nu fia necesitata a spesá in totu anulu pentru procurarea acelor de pe la Orastia, Sebesiu, Orlatu si alte locuri.

Deosebitu interesu aretara in acestu respectu respectabil'a dómna: L. Popu nasc. Filipu si resp. dómna Ana Popu nasc. Lemenyi, facèndu initiativ'a la acelu pasu si aretandu-se cá adeverate matrone romane, carora societatea le detoresce deosebita multimita si recunoscintia, cá unora cari s'au aretatu totude-una cá adeverate spriginitorie ale intereselor ei, deosebitu inse cu ast'a ocaziune.

Pana candu natiunea romana va nutri in sinulu ei atari fice, carora sè le zaca la anima atátu de tare in florirea si prosperarea ei, atari matróna cari cu corpu cu sufletu sè se alipésca de totu ce e nationalu romanu, pana atunci pôte inca sè se redice cu frunte senina in faci'a nationalitatiloru conlocuitorie — pôte fi falnica de venitoriulu seu.

I. T.

Curierulu modei.

Budapesta 16 martisoru. Scump'a mea amica! De candu nu ti-am scrisu, éta cá se facu primavéra. Timpulu baluriloru a trecutu, dar a sositu sesonulu concertelor si alu seratelor private.

Dilele trecute am vediutu câte-va toaleta facute pentru asemenea ocaziuni. Ti-voiu descrie unele din ele.

Rochia de taffetas vènetu-deschisu, cu slepu lungu, dinainte fodre si cu decoratiuni de dantele cu ciucuri. Talia pantierata cu cãrpa tiortiorata, dinainte cuprinsa cu o rosa. Pentru decoratiunea de peru s'a intrebuintiatu panglica vènetu si o singura rosa.

Éta si o alta toaleta: taffetas negriciosu inchisu. Din acésta materia s'a facutu rochi'a, manecile si puffurile; tunic'a e intr'una croita cu tali'a; éra fodrele din materia vargata chinois.

Ambele sunt niste haine forte cu gustu. A dóu'a, gatita din lana fina, se pôte intrebuintia si cá toaleta de preambulare. Tali'a si tunic'a acuma se facu adese ori din acést'a si se numescu tunica „princesse“ séu grecésca.

Nu sciu ce timpu este pe la voi, iubit'a mea? La noi inse pare cá suntemu in mijloculu primaverii. Unu publicu din celu mai elegantu unduléza in tóte dilele pe strad'a Vatiului si pe sermanulu Corso, care de o luna de dile si-scalda picioarele in valurile Dunarii.

Damele au pusu mai tóte la o parte-blanele de érna. Cu tóte aceste inse nu se pôte inca constată vr'o noutate in moda. Mod'a se creéza la Paris, si cele mai nóue creatiuni n'au sositu inca la noi.

Intre noutátile de pan'acuma sunt de amintitu velurile de creme si naframele.

Umbrele mici de primavéra inca se vedu deja in unele prevalii. Cele mai multe sunt albe, negre séu ecruben. Cele brodate sunt mai frumóse.

Dar sciu, cá tu vei fi ocupata cu conducerea lucruriloru din gradina. Incheiu dar aceste sire, rogan-du-te sè primesci asigurarea iubirii mele.

A ta

Alessandrina.

B o m b ó n e.

Unu diuariusu unguerescu publicá unu articulu cumplitu in contra nemtiloru, numindu-i: boi, magari.

In urma inse constată, cá intre ei esistu óre-cari legaturi de afinitate, si la finea articolului le disè: „cumnati.“

*

Danaideloru le pare reu, cá nu acuma au infintiatu butea loru.

Ce buna ar fi acuma aceea de — banca ungueresca!

*

Victoru Emanuilu cauta bani spre a-si plati datorfile; Sultanulu primesce reforme; Bismarek si-doresce ordinulu legiunii de onóre.

Fia-care omu acea si-doresce ce nu are.

*

Se spera, că oceanulu atlanticu va secă în timpu scurtu.

L'a inchiriatu unu fabricantu, care face negrăla pamfletistiloru, — cari scrîu în contra natiunii romane.

*

Unu parinte crudu!

Unu irlandesu fu condamnatu la mórte prin stréngu. Soci'a lui se duse la elu în ór'a cea de pe urma, si lu-intrebă:

— Iertá-vei, cá la executare si pruncii tei sê fia de fatia?

— Nu, — se resti condamnatulu.

— Asiu fi pututu sci ast'a, — respunse mam'a intristata, — nici odata n'ai permisu prunciloru tei vr'o bucuria.

CE E NOU?

Evenimentulu celu mai mare alu lunei în septemanile trecute au fostu alegerile pentru nou'a adunare nationala francesca. Acést'a s'au încheiatu, si rezultatulu a fostu intarirea republicei, căci majoritatea mare a deputatiloru alesi apartine partidei republicane. Cu ocasiunea acést'a noi publicăm un portretulu lui Buffet, fostu ministru-presiedinte alu guvernulu de pan'acuma, — si alu lui Adiffret-Paschier, presiedintele fostei adunări. La 8 martiu acést'a a încredintiatu puterile fostei adunări — noueloru camere. Cu ocasiunea acést'a dinsulu a disu, că Francia, prin alegerile ce a facutu, a sanctionatu constitutiunea republicana.

Corpurile legiuitórie au tinutu ambele siedintie în decursulu septemanei trecute. Evenimentulu celu mai importantu a fostu respunsulu ministrulu Tisza la interpelatiunea deputatulu Polit. Siefulu cabinetulu de asta-data a respunsu moderatu, si numai candu luă si a dóu'a óra vorb'a alunecă érasu în cunoscut'a-i iritatiune.

Ap'a Dunarei scade, inse fórte incetu. În Pest'a-noua si acuma stau inca 200 de case sub apa, — în Buda 450, în Buda-vechia 340. Numerulu celoru cútropite seu duse de apa inca se urca la sute.

Mormentulu lui Buteanu în periculu. Cetimú în „Albina“, că Crisiulu albu, crescédu peste mesura, nu numai a esitu din alvia, facédu multa paguba, dar a spelatu si ruptu si malulu seu, mai alesu tiermulu stangu, langa comun'a Gura-Hontiu, unde fu inmormentatu martirulu nationalu Ionu Buteanu si unde se redicase acestuia monumentu la 1869. Atátu monumentulu, câtu si mormentulu fericitulu Ionu Buteanu erau sê devina deci préd'a furiei undeloru, de nu cumva se afflau de indemana nisce ómeni curagiosi, cari la dispositiunea comisariulu de drumu traseru cu boii si scapara monumentulu din gur'a undeloru, ér cosciugulu cu osamintele, la dispositiunea judelui comunalu din Iosasielu, Mihailu Orece, a fostu scapatu chiar candu erá sê se surupe în Crisiu, si a nume prin curagiosulu transilvaneanu Petru Budea. Cosciugulu cu osamintele s'a depusu provisoriamente în cimiteriulu comunei Gura-Hontiu, pana candu adeca cultivatoriú memoriei fericitulu martiru se voru svatú si voru decide, că unde sê se asiedie mormentulu cu monumentulu!

Urmările cametei. Sub acestu titlu ni se im-

partesiescu din Lapusiulu ungurescu urmatóriele sire: Grünstein Iosef din Suciú-inferioru, la 29 febr. sér'a între órele 7 si 8 fu impuscatu prin ferést'a provediuta cu perdea. Elu a nefericitu, prin usur'a cea ne mai pomenita de 60—240—300 de percente, mai bine de trei sute de familie sarace. A fostu unu evreu fara sufletu.

Unu album curiosu. Printre curiositátile centenarulu de la Filadelfia, se va vedé figurandu unu album imensu, ce va continé autografele tuturor ómeniloru însemnati ai Uniunii, precum si a tuturor persóneloru ce voru asistá la deschiderea espositiunii. Acestu album va fi asiediatu la centru în Main-Bulding sub unu clopotu de sticla. Se va formá în acela-si timpu o colectiune de fotografielututororu acelorú ce voru dá autografulu lorú. (V. Covur.)

Unu vinu de 1400 ani. Cu ocasiunea unoru sapatu pestrú asiediarea temeliei ospelului Fiorinulu de aurú de la Essek, unu orasielu din Ungaria, nisce lucratori au datu peste unu felu de butoiu de plumbu. Destupandu-lu la unu fundu, gasira în elu o óla de pamentu în capacitate de patru litru si plina d'unu liquidu negru si grosu. Gustandu din acésta licóre, o gasira asiá de placuta, o beura tóta. Indata ei cadiura cá morti si fura dúsi la spitalu, unde dormira mai multu de 48 óre. Archeologii din localitate, examinandu ól'a si putínulu licidu ce mai remase în ea, recunoscúra că vasele erau de fabricatiune romána si că contineau vinu. Deci fiindu că epoc'a romána s'a sfirsitu pe teritoriulu unde se affa adi Ungaria, aprópe pe la anulu 400 dupa Christ, sunt prin urmare vre-o 1400 ani de candu butoiulu trebeu sê fi fostu ingropatu. E probabilu dar, că vinulu afflatu în elu este celu mai vechiu ce s'a vediatu pana adi.

Societati si institute.

Cu ocasiunea espositiunii din Filadelfia se va tiné unu congressu, cum nu s'a mai vediatu pana adi, între cei mai celebrii siahisti din lume. Organisatoriú acestui congressu au scrisu principalilorú siahisti din Europa, cerédu-le adesiunea. D. Steinitz, atletulu Engliterei; d. Paulsez si Andarseen, altetii Germaniei, si d. Rosenthal, atletulu Franciei, au respunsu că se voru duce în Filadelfia sê continue lupt'a inceputa la Viena de doi ani. Siedintiele congressulu voru tiné celu putínu trei luni, pentru că jucatoriú sê aiba pe fia-care septemana celu putínu dóne dile de repausu. Prinsori fórte mari s'au facutu deja la Paris si Londra. Primulu premiu din partea congressulu va fi de 100,000 franci. (Rom.)

Literatura.

A supra situatiunii. Colectiune revediatu si adausa de articoli si foisióre, de Ionu A. Lapedatu. Acésta carticica s'a pusú sub tipariú si va aparé peste curendu; ea se procura de dreptulu de la autoriú, care se affa cu locuinti'a în Brasiovu. Pretiulu e 60 cr. v. austr.

„Vocea Covurluiulu“ apare în Galati, de 4 ani neinteruptu. Acestu diaru, ce apare în formatu mare, posedu unu serviciu telegraficu alu seu, publica în colónele sale articole politice interne si externe; articole sciintifice, literare, economice, juridice, etc.; reviste comerciale; varietáti instructive si amusante; cronice, etc., etc. În foiletonu romanurile cele mai frumóse. Pe la finea lunei februarie incepú publicarea unui nou si interesantu romanu: „Misterele Indiei.“

Abonatii noi voru primí, dupa cerere, tóte numerele de la începutulu aparitiunii noulu romanu. Abonamentulu: pe anu, 20 fr.; pe $\frac{1}{2}$ anu, 10 fr.

✓ „**Higien'a si Scól'a**“ — fôia pentru sanetate, educatiune si instructiune, redactata de dlu dr. Paulu Vasici la Timisióra, a aparutu la 5 febr. Va esi odata in septemana. Pretiulu pe unu anu e 4 fl.

✓ **Din Clusiu** ni s'a tramisu urmatóri'a brosiurica: „Transcomputarea usioru de intielesu a mesurorulu metriche si vechi,“ compusa si dupa autenticare edata de Carolu Bányay Literati. Pretiulu 20 cr.

✓ „**Gazet'a medico-chirurgicala**“ a spitaleloru. Asiá se numesce unu diariu de sciintie, medicina, farmatia si veterinaria, care apare odata pe luna in Bucuresei, sub directiunea driloru A. Stzu si Dimitiescu-Severcanu, — si pe care lu-recomandamu atentiunii mediciloru nostrii. Acuma ese in anulu alu siep-tele si consta pe unu anu 10 lei, plus plat'a postei.

* „**Olteni'a**“, care s'a redactatu la Craiova, dupa o incetare lunga, a reaparutu.

+ „**Economulu**“ si „**Fói'a scolastica**“ din Blasiu, cari din lips'a abonantiloru erau sè incete la finea anului trecut, in 1/13 febr. renviara, ajutate prin concursulu consistoriulu metropolitanu. Ambele aceste foi la olalta constau pe unu anu 5 fl., separatu câte 3 fl. Aparu de dóue ori pe luna. Redactorulu primei e dlu Stefauu Popu, ér alu celei din urma dlu I. M. Moldovanu.

T e a t r u.

La teatrulu Odeon din Paris, vinu pe fie-care anu atátu de multe piese de teatru pentru a fi cercetate de directoru, si acele ce voru fi gasite bune sè fia represintate, in câtu directorulu nici cà póte sè le studieze pe tóte. O dama autóre din Paris puse cu cine-va remasiagu, cà piesele cele mai multe tramise nici nu sunt macaru citite, si, pentru a dovedi acést'a, ea tramise directorulu acelu teatru unu pachetu intitulatu „**Myrra**“ comedía in 3 acte in versuri. In launtru inse ea puse si i se copiase unu capitolu din Coranu, in limba araba. Peste câte-va dile, ea primí de la directoru pachetulu inapoiatu pusu in alta invetóre, cu observatiunea urmatóri'a: versuri usióre, dar actiunea e pré-incesta si interessulu nu destulu de sustinutu. „Ce e dreptu se si potriví acést'a cu unu capitolu din Mohamed. (Curier. de Iasi.)“

T r i b u n a l e.

Unu procesu curiosu. S'a inscrisu in dilele trecute la unu judecatoru de pace din Paris o afacere dintre cele mai curióse si pentru a caruia judecata nu ar fi de prisosu chiar tóta intieptiunea proverbiala a lui Solomon. Éta faptulu: Unu donna, trecéndu diminéti'a printr'o strada din cartierulu Haleloru, fu apucatu pe neasteptate de unu stranutatu si se lasà a indeplini acést'a necesitate cu o astu-felu de fortia, in câtu inspaimentá unu micu cane, care se affá in cale-i. Canele incepú indata sè latre, apucându cu dintii piciórele unui magariu inhamatu la o mica carucióra de laptaria. Magarulu o luà a fuga, resturnà vasele cu lapte si óuele continute in carucioru si intrá in pravalí'a unui negutiatoru de portielane unde causà pagube insemnate. Acum negutiatorulu de portielane

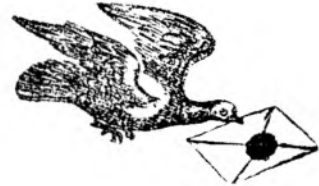
urmasesce pe laptaru, care recurge in contra proprietarulu canelui. Acést'a, la rëndulu seu, chiama in responsabilitate pe domnulu alu carui stranutatu violentu este caus'a primitiva a tutoru daunelor. Cum va decide judecatorulu! (Telegr.)

Suvenirea mortiloru.

Nicolae Sabinu, invetiatoriu in Dumbrava langa Halmagiu, a muritu la 27 febr., in etate de 36 ani.

Dionisiu Petri, invetiatoriu in Bogisia-romana, a repausatu la 18 febr., in etate de 57 ani.

Post'a Redactiunii.

Blasiu. Versurile tramise nu se potu admite pentru publicitate. Póte cà in prosa vei avé mai multu norocu.

✓ **Marsiulu lui Iancu.** Sè nu profanámu memori'a martirulu nostru nationalu cu niste versuri de aceste, in care nu este nici o poesia, decâtu numai vorbe mari si bombastice!

✓ **Mus'a la Bosforu.** Frase infforilate, cari voiescu sè dica multu, dar nu esprimina nimica. Versulu incepe prin urmatóri- riele síre:

Si crivetiulu plana in doióse síopte,
Urla cu teróre pe velulu de nópte.

Si astu-felu continua pana in sírsítu din o gallimathia in alta. Invetia-te a scrie. cà sè te intielega si altii! Apoi studieza si prosodi'a, cãci se pare cà nu cunosci de felu acést'a.

✓ **Alba-Iulia.** Intr'unu numeru óre-care i vomu face locu câtu mai curendu.

✓ **Blasiu.** Dlui P. B. Menuntiusiurile tramise le vomu intrebuintá in „Siedietóre“, unde acele voru fi mai potrivite.

✓ **„Siedietóre“, nr. 3, a aparutu la 1 martioru si cuprinde aceste: Mei Romane! versu de At. M. Marienescu, — Cum sè ne facemu bogati! invetiatura de Marcu Emilianu, — Doca vragitóre, poesia de B. S. Podóba, — Dascalulu si badea Iuonu, dialogu, — Cum sè ne hranimu caii, de plugarulu Isaia Schintea, — Tenguirea talhariulu, poesia de Gavrilu Micescu, — Vorbe de auru, culesse de Ioanu Croitoriu, — Hodoroscu si Troscu, dialogu, — Heptu si Basiu, dialogu intre unu satmarianu si unu banatianu, — Ciumelituri din Ardealu, de Alecsa Latesiu, — Ce e nou in tíera si in lume? si in sírsitu Calindariulu lunei. Acést'a fôia e cea mai respandita din tóte câte a aparutu pan'acuma in diuaristic'a romana. Dorindu a o mai lati intre poporu, cãci ea desvólta gustulu de cetire in clasele cele mai de jos, rogámu pe toti cetitorii nostri, si deosebi pe aceia, cari vinu in atingere cu poporulu, a nume pe domni preoti, notari si invetiatori, si pe toti carturarii poporulu sè adune abonanti din poporu! Pretiulu pe anulu intregu este numai 1 fl. Mai avemu inca esemplare complete si din anulu trecut. Pretiulu asemene 1 fl.**

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tierei nr. 39.